

KORTE BIJDRAGEN

GROTE PIJLSTORMVOGEL *PUFFINUS GRAVIS*
AANGESPOELD TE PETTEN IN FEBRUARI 1997

GREAT SHEARWATER WASHED ASHORE AT PETTEN IN FEBRUARY 1997

TINEKE G. PRINS¹ & RUUD COSTERS²¹*Instituut voor Systematiek en Populatiebiologie (Zoölogisch Museum),
Postbus 94766, 1090 GT Amsterdam,*²*Singel 4, 1755 NT Petten*

On 23 February 1997, the decaying corpse of a Great Shearwater was found along the shoreline at Petten, The Netherlands. Only the skeleton, tail, and one wing could be preserved and these are now in the collection of the Zoological Museum in Amsterdam. It concerned the 12th accepted record for the Netherlands and the first for February. Most records were in October (3) and November (5), with two in July and one in April, which is in accordance with the general temporal pattern of occurrence elsewhere in the eastern North Atlantic. In view of its plumage condition, it was a second calendar-year bird. Apparently, there are only few winter records from the area and likely these concern immatures that did not return to the breeding colonies. Probably, the species is less rare along Dutch shores than the small number of records suggests but, due to identification problems during seawatching, many large shearwaters are reported as unspecified Puffinus gravis/Calonectris diomedea.

Op 23 februari 1997 vond RC op het Pettemer strand, ter hoogte van kilometerpaal 20, een in staat van ontbinding verkerend kadaver van een pijlstormvogel. De vogel had waarschijnlijk minder dan 24 uur op het strand gelegen omdat leden van Natuurorganisatie *De Windbreker* dagelijks tellingen van olieslachtoffers verrichten langs de gehele kust tussen Sint Maartenszee en Camperduin. Het kadaver werd afgestaan aan het Zoölogisch Museum te Amsterdam waar de vogel als Grote Pijlstormvogel *Puffinus gravis* gedetermineerd werd. Omdat de staart en één vleugel nog geprepareerd konden worden was de vogel vermoedelijk korter dan een week dood. Het skelet, de staart en de vleugel zijn in de collectie van het Zoölogisch Museum Amsterdam opgenomen onder nummer ZMA 48.842.

BOVENZIJD VLEUGEL. Slagpennen bruinig zwart, die delen van de veerbases die minder afgesleten zijn vertonen een grijze 'bepoedering'. Alle dekveren donkerbruin, bijna zwart op de kleine dekveren van de vleugelboeg en op de handpendekveren; kleine, middelste en grote armpendekveren met licht beige-grijze randjes langs buitenvlaggen en top.

ONDERZIJD VLEUGEL. Onderzijde slagpennen donkergrijs, geleidelijk meer zilvergrijs naar de veerbases, bijna wit op de bases van de handpennen. De meeste ondervleugeldekveren geheel wit, maar de dekveren langs de vleugelboeg donkerbruin op de buitenvlaggen, een donkere voorrand vormend. Binnenste kleine vleugeldekveren met

grote donkerbruine druppelvlekken, de langere een korte schuine band vormend die naar de okselveren loopt.

BOVENZIJDIGE STAART. Staartveren bruinzwart. Bovenstaartdekveren contrasterend wit, maar de witte veren voor een deel afgesleten en daardoor maar een tamelijk smalle band vormend. Stuit donker grijsbruin, veren met iets lichtere en grijzere randen.

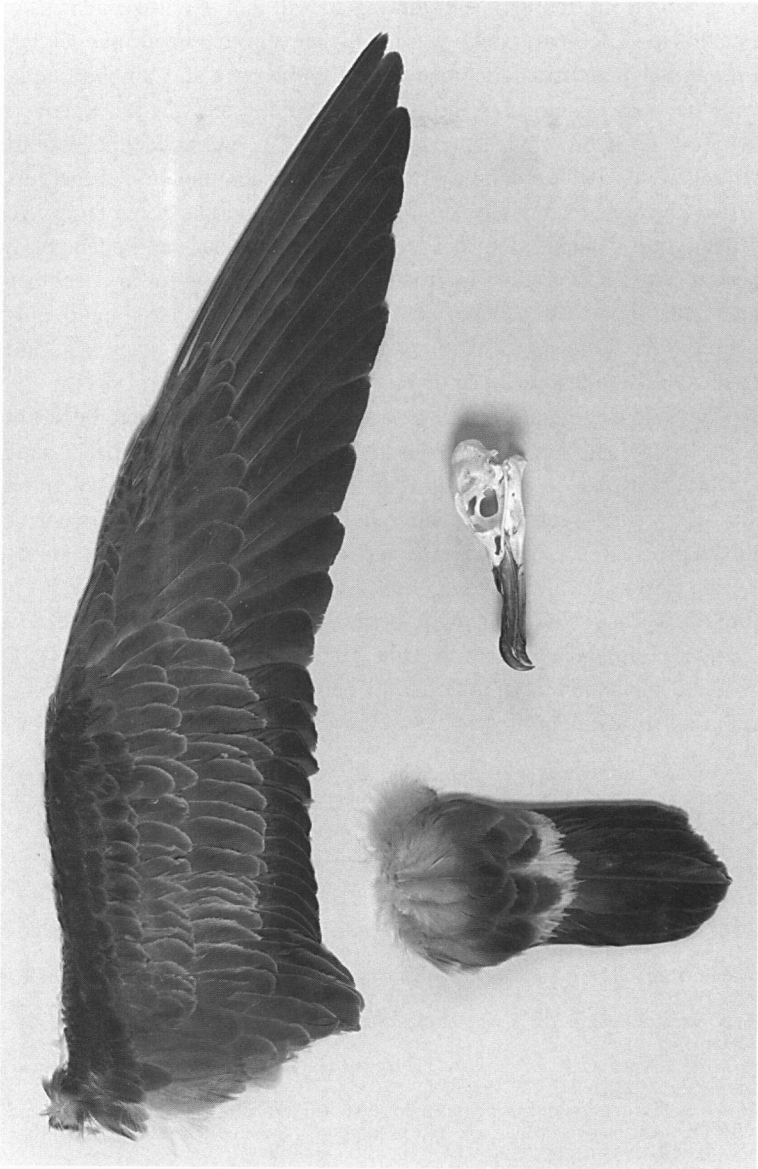
ONDERZIJDIGE STAART. Staartveren en onderstaartdekveren bruingrijs met vrij brede maar deels afgesleten vaalwitte veerranden; kortste onderstaartdekveren wit.

NAAKTE DELEN. Boven- en ondersnavel grijzig zwart, buitenkart tarsus zwart en binnenkart vleeskleurig. De kleur van de tenen was niet meer vast te stellen.

MATEN. Vleugellengte 353.5 mm, staart 127 mm, tarsus 64 mm, snavel tot veerrand 48.5 mm, snavelhoogte (in het midden gemeten) 10.8 mm, middenteen & klauw 72.5 mm. Door bederf konden gewicht en geslacht niet worden vastgesteld, maar de maten komen overeen met die van een mannetje (*cf.* Cramp & Simmons 1977).

RUI. De vleugels vertoonden geen slagpenrui en alle veren waren even oud, hetgeen wijst op een vogel in juveniel kleeid. De geëxponeerde delen van de vleugel (buitenste handpennen, grotere armpendekveren) waren wat meer gesleten dan de rest maar de punt van de buitenste handpen was spits, zoals bij een vogel van omstreeks 10 maanden oud verwacht kan worden.

De Grote Pijlstormvogel broedt in grote aantallen op eilanden in de zuidelijke Atlantische Oceaan, voornamelijk op Nightingale Island en Inaccessible Island in de Tristan da Cunha groep en in klein aantal op Kidney Island in de Falklands (Cramp & Simmons 1977). De eerste volwassen vogels arriveren eind augustus in de kolonies maar het grootste deel komt daar pas in september aan. Het broedseizoen duurt van november tot maart en in april hebben de meeste volwassen vogels de kolonies verlaten, terwijl juveniele vogels er nog tot in mei blijven (Rowan 1952). Na het verlaten van de kolonies trekken de vogels via de westelijke Atlantische Oceaan naar het noorden, tot ongeveer 64°N, en via de oostelijke Atlantische Oceaan weer in zuidelijke richting (Voous & Wattel 1963, Bourne 1995). Langs de westkust van Ierland worden de grootste aantallen gezien vanaf half juli tot eind oktober (Newell 1968, Hutchinson 1989), terwijl in de Golf van Biskaje zeker tot begin november honderden exemplaren aanwezig zijn (Bourne 1986, Geertsma & Knegeting 1993). Langs de Westafrikaanse kust worden de grootste aantallen gedurende november-december vastgesteld (Voous & Wattel 1963, Bourne 1995). Buiten de maanden juli-december zijn er maar weinig waarnemingen uit de oostelijke Noordatlantische Oceaan, maar in Ierland zijn er waarnemingen uit iedere maand van maart tot november (Hutchinson 1989). Op hun reis naar het zuiden kiezen de meeste Grote Pijlstormvogels voor een route westelijk van Ierland en slechts relatief kleine aantallen raken in de Noordzee verzeild. Het overgrote deel van de waarnemingen in de Noordzee wordt in de nazomer en herfst gedaan, overeenkomstig het patroon van voorkomen elders in de oostelijke Noordatlantische Oceaan. De vondst te Petten betrof een van de

Vleugel, staart en schedel van Grote Pijlstormvogel *Puffinus gravis* (foto L.A. van der Laan, Zoologisch Museum Amsterdam) *Wing, tail and skull of Great Shearwater*

weinige gevallen in februari die tot nu toe in het Noordzeegebied werden vastgesteld. Op 2 februari 1997 werd ook een Grote Pijlstormvogel langs de oostkust van Schotland waargenomen (Andy Webb *per* C.J. Camphuysen *in litt.*). Meer naar het zuiden is er een waarneming ten zuidoosten van Sal, Kaapverdische Eilanden, op 17 februari 1990 (Hazevoet 1997). Vermoedelijk betreffen de waarnemingen in de noordelijke Atlantische Oceaan buiten het gebruikelijke trekseizoen juveniele exemplaren die niet naar de zuidelijke zeeën terugkeren. Dit vermoeden wordt versterkt door het feit dat het exemplaar van Petten een tweede kalenderjaar vogel betrof. Ook de grotere aantallen die nog tot in december in de oostelijke Atlantische Oceaan gezien worden betreffen waarschijnlijk juveniele exemplaren. Het grootste deel hiervan keert wel terug naar de zuidelijke Atlantische Oceaan, maar niet naar de broedkolonies (*cf.* Watson 1971).

De vondst te Petten betrof het twaalfde geval van de Grote Pijlstormvogel voor Nederland. Vanaf het eerste geval in 1915, waren er tot nu toe 11 aanvaarde gevallen, waarvan drie na 1980 (van den Berg & Bosman 1994). Vermoedelijk komt de soort echter veelvuldiger langs de Nederlandse kust voor maar vormen determinatieproblemen een belangrijke factor bij de bepaling van het uiteindelijke aantal aanvaarde gevallen. Een flink aantal waarnemingen van grotere pijlstormvogels staat eenvoudigweg te boek als 'grote pijl' (*P. gravis/Calonectris diomedea*; *cf.* Camphuysen & van Dijk 1983, Platteeuw *et al.* 1994). De 11 aanvaarde gevallen waren in oktober (3) en november (5), met verder twee gevallen in juli en één in april.

Kees Hazevoet en Kees Roselaar waren behulpzaam bij het samenstellen van deze bijdrage, waarvoor wij hen hartelijk bedanken. Hans van Brandwijk wordt bedankt voor het prepareren van het stoffelijk overschot.

- Berg A.B. van den & Bosman C.A.W. 1994. Lijst van Nederlandse vogels. Santpoort-Zuid.
 Bourne W.R.P. 1986. Late summer seabird distribution off the west coast of Europe. *Irish Birds* 3: 175-198.
 Bourne W.R.P. 1995. The movements of Bulwer's Petrel and the larger shearwaters in the Atlantic Ocean. *Sea Swallow* 44: 49-52.
 Camphuysen C.J. & van Dijk J. 1983. Zee- en kustvogels langs de Nederlandse kust, 1974-79. *Limosa* 56: 81-230.
 Cramp S. & Simmons K.E.L. 1977. The birds of the Western Palearctic, Vol. 1. Oxford University Press.
 Geertsma M. & Knegtering B. 1993. Grote Pijlstormvogels *Puffinus gravis* in de Golf van Biskaje, november 1993. *Sula* 7: 149-152.
 Hazevoet C.J. 1997. Notes on distribution, conservation, and taxonomy of birds from the Cape Verde Islands, including records of six species new to the archipelago. *Bull. Zool. Mus. Univ. Amsterdam* 15: 89-100.
 Hutchinson C.D. 1989. Birds in Ireland. T. & A.D. Poyser, Calton.
 Newell R.G. 1968. Influx of Great Shearwaters in autumn 1965. *Brit. Birds* 61: 145-159.
 Platteeuw M., van der Ham N.F. & den Ouden J.E. 1994. Zeetrektingen in Nederland in de jaren

tachtig. *Sula* 8: 1-203.

Rowan M.K. 1952. The Greater Shearwater *Puffinus gravis* at its breeding grounds. *Ibis* 94: 97-121.

Voous K.H. & Wattel J. 1963. Distribution and migration of the Greater Shearwater. *Ardea* 51: 143-157.

Watson G.E. 1971. Molting Greater Shearwaters (*Puffinus gravis*) off Tierra Del Fuego. *Auk* 88: 440-442.